

OVERLEVEN VAN NEDERLANDSE LEPELAAR HANGT AF VAN NOORD-HOLLAND

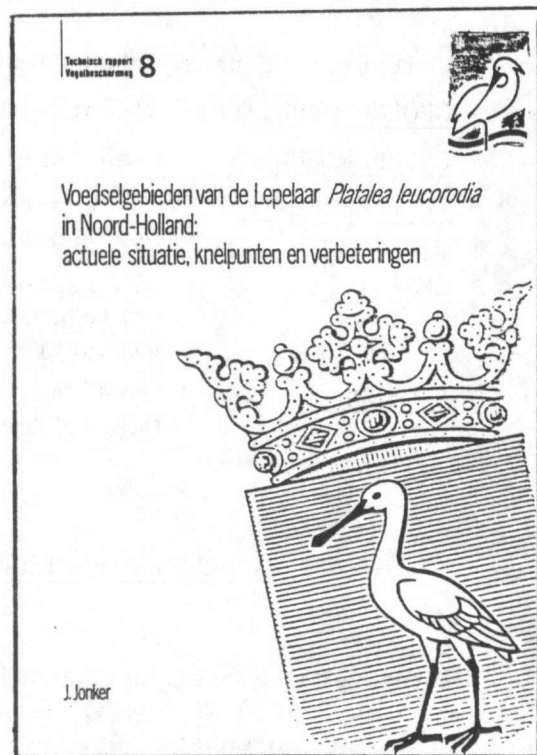
Onlangs verscheen een rapport over actuele situatie, knelpunten en verbeteringen van de voedselgebieden van de Lepelaar in Noord-Holland. Dit technische rapport werd gemaakt door J. Jonker in opdracht van Vogelbescherming Nederland. Het is inmiddels aangeboden aan gedeputeerde Tielrooij van de provincie Noord-Holland en aan vele natuurbeschermingsorganisaties. Omdat het rapport ook voor het werkgebied van onze vogelwerkgroep van belang is, maakte de redactie van De Korhaan een samenvatting.

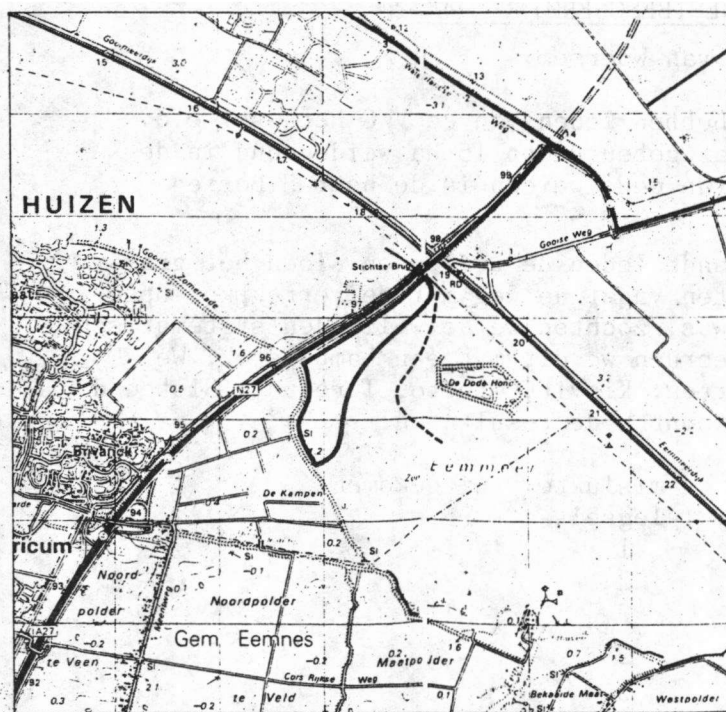
In West-Europa komt de Lepelaar vrijwel uitsluitend in Nederland en Spanje als broedvogel voor. Het voedsel bestaat voornamelijk uit kleine vis en garnalen, die in ondiep water worden gevangen. In het broedseizoen is een belangrijk deel van de Nederlandse Lepelaars voor zijn voedsel aangewezen op het agrarisch gebied van Noord-Holland. Voor de Lepelaar moet het voedsel in relatief hoge dichtheden voorkomen om aan de dagelijkse behoefte te kunnen voldoen. Het voedselaanbod wisselt sterk in tijd en plaats, waardoor de vogels veelvuldig genoodzaakt zijn om op zoek te gaan naar alternatieve voedselgebieden. Teneinde de Lepelaar op de lange termijn als broedvogel voor Nederland te behouden, is het van groot belang dat de bestaande voedselgebieden in Noord-Holland blijven voorbestaan, dan wel dat hun functie als voedselgebied wordt versterkt. Voorts wil de onderzoeker dat kansen worden aangegrepen om nieuwe voedselgebieden te ontwikkelen. De belangrijkste voedselgebieden van de Lepelaar liggen in onze provincie, zoals wel bekend is, ten noorden van het Noordzeekanaal. De onderzoeker gaat uitgebreid in op de vraag hoe deze gehandhaafd en verbeterd kunnen worden. In ons werkgebied is de Lepelaar als broedvogel sinds 1988 verdwenen. De oudst bekende kolonie in ons land in het Naardermeer werd door vossen vernield of verstoord. Daarna zijn de Lepelaars van het Naardermeer waarschijnlijk uitgeweken naar de Oostvaardersplassen.

Toch ziet onderzoeker Jonker twee actiepunten voor Gooi- en Vechtstreek als het om de Lepelaars gaat. Hij vraagt bestuurders om bij de realisering van natuurplannen te denken aan fourageermogelijkheden voor de Lepelaar. Als mogelijke gebieden noemt Jonker Naardermeer (960 ha.), Ankeveense Plassen (583 ha.), Kortenhofse Plassen (503 ha.), Bloemendaler Polder (beheer 60 ha.), Noordpolder beoosten Muiden (natuurontwikkeling 25 ha., beheer 80 ha.), Nieuwe Keverdijksche Polder (reservaat 130 ha.), Keverdijksche Overscheense Polder (beheer 85 ha.), Meeruiterdijkse Polder (beheer 50 ha.), Aetsveldsche Polder (beheer 100 ha.), Horn en Kuyerpolder (beheer 40 ha.), Spiegelpolder (reservaat 20 ha.), Heintjesrak- en Broekerpolder (natuurontwikkeling 30 ha., beheer 50 ha.) en Horstermeer (in zuidelijk deel natuurontwikkeling 90 ha.). Het andere actiepunt is een onderzoek naar de aantallen Lepelaars en de visstand in het Eemmeer.

Eemmeer-Stichtse Brug

Het belangrijkste fourageergebied voor Lepelaars in ons gebied ligt in het Eemmeer, ten oosten van de Stichtse Brug (Figuur 1). Bestuurlijk gezien is dit een gecompliceerd stukje. Het ligt op de grens van Noord-Holland (Blaricum) en Utrecht (Eemnes/Bunschoten). Het waterstaatkundige beheer van het Eemmeer valt onder de Directie Flevoland van Rijkswaterstaat; het natuurbeheer valt onder Staatsbosbeheer.

Figuur 1: Ligging voedselgebied bij de Stichtse Brug aan het Eemmeer. De stippe lijn geeft de grens aan van de ingestelde rustzone.

Vóór de aanleg van de polder Zuidelijk Flevoland lagen er langs de Randmeren belangrijke voedselgebieden even ten westen van de Eemmond en tussen Valkeveen en Fort Ronduit (Naarden). Vermoedelijk is het wegvallen van deze voedselgebieden in het midden van de jaren zestig veroorzaakt door de aanleg van de Gooi- en Eemmerdijk van Zuidelijk Flevoland, waardoor afwaaiing van het water (bij zuidelijke wind) veel minder optrad (en daarmee gepaard gaande uitgestrekte ondiepten). De aanleg van de Stichtse Brug resulteerde in 1980 tot een nieuw voedselgebied voor de Lepelaars die er, zowel overdag als 's nachts, vermoedelijk vooral jonge brasem verschalken. Meestal zijn de aantallen klein of zijn de Lepelaars helemaal niet aanwezig, omdat de waterstand te hoog is, maar tijdens gunstige omstandigheden fourageerden in de jaren 1980 tot 1986 van maart tot en met mei 8 tot 16 exemplaren in het gebied.

Na de broedtijd, in de loop van juni tot en met augustus; verblijven er soms rustende groepen van 25 tot

50 exemplaren. Een probleem is dat groepen pleisterende Lepelaars geregeld door watersporters werden verjaagd, maar dat zou niet meer mogen voorkomen als de voorziene afbakening van het rustgebied is gerealiseerd. Nader onderzoek naar het huidige gebruik door Lepelaars en verbetering van de visstand is volgens Jonker gewenst.

Ondanks de aanwezigheid van de kolonie in het Naardermeer tot en met 1988, worden in het Gooi en de Vechtstreek heel weinig fouragerende Lepelaars aangetroffen. Gebieden waar ze onregelmatig zijn gesignaleerd zijn de Nieuwe Keverdijksche Polder, tussen Weesp en het Naardermeer, en de Berensteinse Polder bij 's-Graveland.

Alleen in de maand maart worden jaarlijks groepjes Lepelaars gezien in de Aetsveldse Polder, ten zuiden van Weesp, en de Heintjesrak- en Broekerpolder, gelegen tussen de Aetsveldse Polder en de Ankeveense plassen.

Jonker J. 1992. Voedselgebieden van de Lepelaar (*Platalea leucorodia*) in Noord-Holland: actuele situatie, knelpunten en verbetering. Techn. rapport Vogelbescherming 8.

(Dit rapport kan worden besteld bij Vogelbescherming Nederland in Zeist).

